

ČLANAK, 5.10.2004.

Ratni zločini

Nasledje prošlosti i sadašnji i budući zadaci zemlje

Na današnji dan, pre četiri godine, narod Srbije srušio je režim Slobodana Miloševića koji je doneo ogromnu patnju i nepravdu Srbiji i njenim susedima. Među najboljijim nasledjima tog tamnog vremena su teški zločini koje je počinio režim Slobodana Miloševića u ime srpskog naroda. Da bi se nosilo sa svojim nasledjem prošlosti svako društvo i svaka nacija moraju prvo da se suoče sa sopstevnom prošlošću i nedelima sopstvenog naroda. To je od suštinske važnosti za nacionalno i regionalno poverenje.

Tokom neprijateljstava u bivšoj Jugoslaviji, svi borci, pogotovo oni iz redova regularnih naoružanih snaga, i oni koji su njima komandovali, bili su potpuno upoznati sa Ženevskom konvencijom i međunarodnim pravilima koja regulišu ponašanje vojnika u naoružanim sukobima. Oni su takodje bili svesni da su ova pravila važila i u pravnom sistemu bivše Jugoslavije. Ona su čak bila uvršćena i u vojni priručnik. Stoga, pojedini borci, uključujući i one na komandnim pozicijama, snose odgovornost za počinjene zločine. Ako se ovi pojedinci ne privedu pravdi, bilo od strane Međunarodnog suda za ratne zločine na prostorima bivše Jugoslavije ili od strane domaćih sudova, pečat ovih zločina nosiće cela nacija.

Suočavanje sa prošlošću i strahotama zločina ne predstavlja akt slabosti. Na protiv, to je prilika da se pokažu hrabrost i unutrašnja zrelost. To je najbolji način za Srbiju i Crnu Goru da samopouzđano pristupi porodici evropskih demokratija. Dakle, suočavanje za ratnim zločinima se ne odnosi samo na prošlost, već i na budućnost. Evropa je, pre svega, zajednica koju povezuju vrednosti i principi. Među njima ističu se principi pravednosti i vladavine prava. Zbog toga je međunarodna zajednica postavila hapšenje i izručivanje okrivljenih za ratne zločine Međunarodnom sudu za ratne zločine na prostorima bivše Jugoslavije kao preduslov za potpunu integraciju Srbije i Crne Gore u evropske i evro-atlantske institucije.

Mi poštujemo napore vlada u Srbiji i Crnoj Gori, uključujući i izručenje Slobodana Miloševića. Ali, Vlada republike Srbije još uvek nije učinila pomak po pitanju velikog broja veoma važnih optužnica koje je uručila Glavni Tužilac Haškog tribunala. Veliki broj optuženih je i dalje na slobodi. Nastupilo je vreme za Srbiju i Crnu Goru da "završi započeti posao" kako bi izbegla sudbinu koja predstoji pojedincima koji nastavljaju da blokiraju napredak zemlje u evropskim integracijama.

Srbija takođe mora pripremiti lokalne sudove da vode sudske postupke protiv ratnih zločinaca u domaćim sudovima u skladu sa međunarodnim standardima. Preduzeti su ozbiljni koraci u izgradnji kapaciteta organa za sprovođenje zakona, institucija tužilaštva i pravosuđa. Vođeno je nekoliko sudskih postupaka za ratne zločine u redovnim sudovima, dok je u 2003. godini usvojen specijalni Zakon o ratnim zločinima kojim se uspostavljaju specijalne institucije za počinjene ratne zločine. Komora za ratne zločine okružnog suda u Beogradu i Kancelarija tužioca za ratne zločine već funkcionišu i prvo suđenje koje je poznato pod nazivom " slučaj Ovčara " je u toku. Misija OEBS je pomagala izgradnju kapaciteta sudova i pravosuđa u Srbiji za bavljenje ratnim zločinima i pružila je pomoć za izradu neophodnih zakona, uključujući i Zakon o zaštiti svedoka, koji treba da pomogne da se utvrdi istina tokom sudskih postupaka. Mi pratimo suđenja i istrage i spremni smo da pomognemo

državnim institucijama u promovisanju regionalne saradnje i podizanju javne svesti. Pravosuđe u Srbiji je na pravom putu ka dostizanju međunarodnih standarda, ali je neophodno još više uraditi. Ovo se posebno odnosi na sledeće:

1. Novo zakonodavstvo je pod hitno potrebno u oblastima kao što su zaštita svedoka i prihvatanje dokaza koje nude strani sudovi i Međunarodni tribunal za ratne zločine počinjene na teritoriji bivše Jugoslavije. Domaći sudovi takodje treba da postignu dogovor o primenjivosti komandne odgovornosti koja se odnosi na individualnu odgovornost onih koji su bili na visokim funkcijama i nisu zaustavili ratne zločine koje su počinili njihovi podređeni iako su imali saznanje o tim zločinima ili su imali dužnost da to znaju.
2. Sudije i tužioci koji se bave ratnim zločinima moraju biti obučeni i podržani u redovnom ažuriranju njihovog stručnog znanja o zakonodavstvu.
3. Komunikaciona mreža mora biti uspostavljena sa policijom, tužiocima i sudskim vlastima u Hrvatskoj i BiH kako bi se stvorio efikasan mehanizam za ubrzanu razmenu dostupnih informacija, izjava i dokaza, kao i za zaštitu svedoka.
4. Javnost i društvo moraju da budu bolje informisani i obrazovani o ratnim zločinima i novijoj istoriji države, kao i više angažovani u procesu "suočavanja sa prošlošću".

Moja poslednja poruka gradjanima Srbije i Crne Gore jeste sledeća: procesuiranje ratnih zločina se ne treba smatrati teretom ili kaznom, već kao mogućnost da Srbija i Crna Gora, kao i svaka druga društva u regionu, napreduje i razvija se u moralnom i institucionalnom smislu.